

מאלפי זהב

אוצר הערות והידושים קושיות וביאורים

לקט ענינים בפשט בהלכה ובאגדה על סדר הפרשה

פרשת תרומה

על האדם מצידו לעשות מה שיכול, וד' יגמור בעדו

(פכ"ה 109 ב) מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי.

מה שקרא לזה 'תרומתי' [והיינו שהתרומה של השי"ת], אע"פ שהם תרמו, שמעתי בשם האלשיך, שמי שרצה לתרום הרבה, אך היה בידו מעט, מה שתרם גדל והתרחב. וזהו תרומתי, שהיא תרומה מאת השי"ת.

וחזינו שכאשר האדם עושה כל מה שיכול, משלימין בעדו. וכבתיח בת פרעה, אשר מצידה הושיטה את ידה כמה שיכלה, ונתארכה ידה.

וכהמעשה בר' חנינא בן דוסא (קה"ר א, א) 'שראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר הכל מעלין לירושלים נדרים ונדבות ואני איני מעלה דבר, מה עשה יצא למדברה של עירו וראה שם אבן אחת ושבבה וסיתתה ומירקה, ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים, בקש לשכור לו פועלים, נזדמנו לו חמשה בני אדם, אמר להן מעלין לי אתם אבן זו לירושלים, אמרו לו תן לנו חמשה סלעים ואנו מעלים אותה לירושלם, בקש ליתן להם ולא נמצא בידו דבר לשעה, הניחוהו והלכו להם.

'זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמר להם אתם מעלין לי אבן זו, אמרו לו תן לנו חמשה סלעים ואנו מעלין לך אבןך לירושלים, ובלבד שתתן ירך ואצבעך עמנו, נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים, בקש ליתן להם שכרן ולא מצאן, נכנס ללשכת הגזית ושאל בשבילם, אמרו לו דומה שמלאכי השרת העלו אבןך לירושלים, וקראו עליו המקרא הזה, חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב'.

'בהדי כבשי דרחמנא למה לך'

וכאן מקום להביא דברי חיזוק נחוצים מענין לענין באותו ענין, אשר קא"ל מו"ר הגאון רבי חיים ברמן שליט"א.

הנה חזקיהו המלך היה מלך גדול ממלכי יהודה, והיה צדיק גדול. והוא לא נשא אשה מפני שראה ברוה"ק שיצאו ממנו בנים רשעים. [כמו שרואים בסוף שהבן שנולד לו, מנשה, היה רשע גדול, ועשה את כל הרע שבעולם]. אולם הקב"ה לא הסכים לזה, ושלח אליו את ישעיהו הנביא שיאמר לו כי הוא הולך למות על שלא נשא אשה.

וכשאמר לו חזקיהו את הטענה הנ"ל [שראה ברוה"ק שילדו לו בנים רשעים], השיב לו ישעיהו 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך?', עליך מוטל לעשות מה שנצטווית בלא לעשות חשבונות. והשיא לו את בתו, ונולד מנשה אשר היה רשע ואף רצח את זקנו ישעיהו. רואים שאע"פ שנולד לו בן רשע כ"כ גדול, מ"מ 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך'!

וכעין זה רואים כלפי עם ישראל במצרים, אשר המשיכו להוליד ילדים מתחת התפוח וכו', אע"פ שידעו שיזרקו אותם ליאור. והסיבה לזה היא כנ"ל, 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך', הם עשו את המוטל עליהם בלא חשבונות.

לפעמים בחור יושב ולומד, וקופצות לו כל מיני מחשבות, 'מה יצא ממני, הרי אני שוכח מה שלמדתי אתמול, וכל סוגיא שאני לומד אני שוכח את הקודמת. וכי ממה שאני לומד אני יידע אי פעם ש"ס, או שאהא איזה ראש ישיבה גדול?'. ומחשבות אלו מפריעות לו ללמוד.

אבל באמת אין לחשוב מחשבות כאלו! צריך להפסיק אותם ולא לתת להם מקום. 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך'! העיקר צריך לדאוג שהסוגיא הזאת תהיה ברורה, והדרך הזה יהיה ברור.

ואז כשהקב"ה רואה כיצד הוא לומד ומשתדל, הוא יגמור בעדו שיצליח. ויום אחד הוא יגלה עד כמה הוא ת"ח. וכמו שרואים בעמ"י במצרים שהמשיכו להוליד ילדים בלא חשבונות אע"פ שזורקו ליאור, ובסוף כולם חזרו! אחד לא נעדר*. כך בחור שלומד כפי יכולתו. כל דף שלמד, כל סוגיא שלמד, שום דבר לא נאבד, הכל נשמר. והקב"ה יגמור בעדו להצליח!

(109 ב) וכן תעשו – לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון שולחנות ומנורות וכיזרות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם. הא דלא נקט מזבחות, משום שהמזבח דביהמ"ק היה מאבן, [וכמש"כ רש"י סו"פ יתרו (כ) עה"פ ואם מזבח אבנים, שהוא חובה כו' ע"ש]. וגם מדותיו היו שונות.

– ומכונות שעשה שלמה. צ"ב וכי במשכן היה מכונות אשר נאמרה כאן תבניתם.

(109 ב) לא יסרו ממנו – לעולם. ע"י טעמד"ק שדייק מלשון הפסוק, 'דהאיסור הוא להוציאם מן הארון, ולא מן הטבעות. וע"כ אין לוקין על הוצאת הבר רק מטבעת אחת, שהרי עדיין נתון הוא בארון.

בענין נתינת העדות בעוד הארון בלא כפורת

(109 א) ואל הארון תתן את העדות – לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר נאמר (פסוק טז) ונתת אל הארון את העדות. ויש לומר שבא ללמד, שבעודו ארון לבדו בלא כפרת, יתן תחלה העדות לתוכו, ואחר כך יתן את הכפרת עליו. וכן מצינו כשהקים את המשכן נאמר (להלן מ ט) ויתן את העדות אל הארון, ואחר כך ויתן את הכפורת על הארון מלמעלה.

ולכאוי' צ"ע מאי קמ"ל, וכי היה צד שצריך להכניס אחר שהניח הכפורת, הרי לא יתכן להכניס לתוך ארון מכוסה וסגור.

ואולי הכונה שלא יתן את הכפורת קודם נתינת העדות. והיינו דלא יניח הכפורת לבינתיים עד שיביא העדות, ואז יפתח ויכניס, אלא ימתין מלהניח הכפורת עד אז.

א"נ י"ל דאתא לאפוקי, שלא ירים הכפורת מצד א' ויכניס, אלא שיסירנה לגמרי בשעה שנותן העדות.

והנראה יותר נכון, דס"ד להניח העדות מעל הכפורת. וקמ"ל דיתננה בתוך הארון, קודם שיתן הכפורת. [ודרו"ק היטב בלשון רש"י עד סופו].

ובאופ"א אמר ידידי ה"ה מנחם מלך שליט"א בשם זקנו הגרא"מ מלך שליט"א, דס"ד שיניח העדות בארון הזהב הפנימי כשעדיין לא נתנו לארון העץ, ויכסה בכפורת, ואח"כ יכניסנו לארון העץ. קמ"ל דבעודו בלא כפורת יניח בו העדות ויכניסנו לארון העץ. (ועיי' בס' שלל רב).

* יש להוסיף שאף מחזקיהו בסוף גם יצאה שושלת ממלכי יהודה שהיו מהם צדיקים גדולים.

כדאיאת בסו"פ יתרו. ולפי"ז י"ל דעשאוהו בכל מקום מחדש מאבנים ועפר. [ואע"פ שיש בו דין לא תניף עליהם ברזל היינו משום דטפל למזבח, ועי"ש מש"כ לגבי משיחה].

(n' 109) נבוב לחת – בתרגומו חליל לוחין. לוחות עצי שטים מכל צד והחלל באמצע, ולא יהא כולו עץ אחד יהא עביו חמש אמות על חמש אמות כמין סדן. ולקמן (ל. א.) כתב שבשעת חנייתן היו ממלאין אותו בעפר, ומבואר שבשעת המסעות נשאוהו חלול. ולענין היכן עמדה האש בזמן המסעות, הארכנו שם.

חידה

היכן מצינו היכ"ת שבברכה אחת כולל ב' ברכות. [כעין ברכת מעין ג' שאפשר לכלול בה ברכת על המחיה וברכת על הגפן יחד]. לכה"פ ב' אופנים.

תשובות לחידה משבוע שעבר, היכן מצינו ברכות שמברכין רק אם טעה: א' ברכת אשר נתן כו' להשוכח הזכרת היום בברכהמ"ז. [ויש להוסיף הזכרה שאינה ברכה, 'הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כו' למי ששכח על הניסים]. ב' ברכת 'על מצות תפילין' על תפילין של ראש לדעת השו"ע. ג' ברכת 'על נטילת עץ עבות' וכן באתרוג וערבה, למי ששכח ליטול אחד מהמינים ושח בינתיים (רמ"א סי' תרנ"א סעי' יב, ועי' מ"ב שם). ד' ברוך אתה ד' למדיני חוקך, למי שהתחיל בטעות לברך. ה' כל ברכות הקרבת קרבן חטאת הם רק ע"י שטעה וחטא בשגגה.

'ובחרת בחיים'

רשימות מהנהגות ודברים שנשמעו מאדמוה"ז מרן שה"ת זצ"ל

תשובות ע"ס פרשיות התורה – ב'

- ברוב הדברים הארכנו במאמץ זהב במקומו -

פ' וארא

שאלתי היאך יתכן שמשה ואהרן שקולין, הא כתב הרמב"ם שמשה הגיע לפסגת המין האנושי. והשיב שאין כאן סתירה כלל. (ולא פירש. ויתכן בכונתו, שכל א' מהם הוא בעל מעלה יתירה באיזה ענין. אהרן הכהן מצד היותו אוהב שלום כו', ובסה"כ משה רבינו בריבוי מעלותיו השונות, הגיע לאותו דרגה של אהרן עם מעלותיו האחרות. ובודאי שלגבי השגת התורה והענוה והנבואה משה רבינו הגיע לפסגה, אלא שלאהרן הכהן היו מעלות אחרות מנגד, ובסה"כ היו שקולין).

פ' בשלח

שאלתי האם בערב יום כיפור ירד לעם ישראל מן בכפליים, כמו בכל ערב שבת וי"ט. והשיב, 'נכון, נכון'.

פרשת יתרו

שאל מו"ח שליט"א ע"ד רש"י בפ' יתרו (והוא מגמ' בעב"ז) דלא תעשון כדמות שרפים ואופנים המשמשים לפני במרום. וכי האיסור הוא רק למי שראה, הא מהיכן נידע כיצד נראה שרף. והשיב שת"ח הם כמו מלאכים. שאל הנ"ל שליט"א וכי מי שמצייר את הרב שטיינמן עובר על הלאו. והשיב, אפשר. (והוא חידוש גדול כמובן, אם לא שכיון בדרך הפלגה).

פ' תרומה

שאלוהו בסעודת פ' תרומה מנלן דבאופן זה של ג' ארונות חשיב צפוי, הרי אינו דבוק. והשיב שהמקור הוא מכאן.

שאלתי האם בציפוי זהב של קרשי המשכן, היה ציפוי זהב אף בין קרש לקרש. והשיב שהיה ציפוי אף בין קרש לקרש. [והארכנו טובא בענין זה בפ' תרומה כו', טז].

-תושלב"ע-

לקראת היארצייט הראשון למו"ז זצ"ל, ברצוננו להדפיס אי"ה קונטרס 'בחרת בחיים' מהנדפס כאן במסדר זה. ולכן נבקש ממי אשר יש בידו הערות ותיקונים, אם יוכל להעבירם, וישר כוחו.

אשמח מאוד בהערות ותגובות [השגת הגליון] בפל" - 0533130380

(109' לא) מקשה תעשה המנורה – שלא יעשה חוליות, ולא יעשה קניה ונרותיה איברים איברים, ואחר כך ידביקם כדרך הצורפין, שקורין שולד"ר בלעז [להלכה] אלא כולה באה מחתיכה אחת, ומקיש בקורנס וחותר בכלי האומנות ומפריד הקנים אילך ואילך. הקשה אאמו"ר שליט"א מדוע לא יכל להתוך הזהב ולצוקו לתוך תבנית המנורה, ומדוע הוצרך לזרוק לאש וכו', לפום מאי דמשמע שכל החסרון הוא רק לחבר חלקים. וצ"ע.

המקרא שאין לו הכרע

(109' לד) משקדים כפתריה ופרחיה – זה אחד מחמשה מקראות שאין להם הכרע, שאין ידוע אם גביעים משוקדים או משוקדים כפתוריה ופרחיה (יומא נב ע"ב).

צ"ב מדוע אין הכרע, הלא אם משוקדים קאי אתחילת הפסוק, אין שום מובן לתיבות 'כפתוריה ופרחיה'.

ועי' תורה תמימה (אר"מ) דפירש (ע"פ הכ"מ) בדעת הרמב"ם דכונת הגמ' לפסוק הקודם, והיינו דאפשר לומר שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד או משוקדים בקנה האחד כפתר ופרח, עי"ש מה שהאריך.

ולפי"ז יהא א"ש, דבאמת לפסוק דידן איכא הכרע, ומשוקדים נדרש לפניו ולאחריו, (כמו שביאר שם התו"ת. ועי' בסו"ד התו"ת. ומש"כ על דבריו, בשו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' קנ"א ב, ובספר דף על הדף חגיגה ו ע"ב). אולם יהא צ"ב כיצד יתפרש הפסוק 'שלשה גביעים' בלא ההמשך 'משוקדים'. כמו"כ לדעת רש"י כאן וביומא שפי' דקאי על פסוק זה, צ"ב וכנ"ל.

שו"ר כי הגאון המלבים זצ"ל מבאר דיתכן שהפסוק אומר שהיו במנורה ד' גביעים, וכן היו בה כפתורים ופרחים. [ועי"ש שמהטעם נראה דמשוקדים קאי אסיפא. וכן מהלשון כפתוריה ופרחיה ולא כפתורים ופרחים. ועי' מה שהביא התו"ת הנ"ל אם מימות עזרא ואילך יש הכרע]. ויל"ע אם גם בפסוק 'שלשה גביעים ניתן לפרש ער"ז.

(פ"ו 109' ו) ועשית חמשים קרסי זהב וחברת את היריעות אשה אל אחתה בקרסים והיה המשכן אחד. כתב המשך חכמה דלא הפרידו לעולם הקרסים מן היריעות. ולכאור' צ"ע מהמדרש (במד"ד ו, ג) שכתב לרבות בני גרשון שישאו הקרסים, ומשמע דנשאו פני עצמם. ויתכן דמהא גופא יליף המש"ח דהיו מחוברים, דמשום שהיו מחוברים נשאו כחלק הטפל ליריעות, ואע"פ שבני גרשון נשאו את היריעות ולא את הכלים.

(109' טז) עשר אמות ארך הקרש – למדנו שנבחו של משכן עשר אמות: ואמה וחצי האמה רחב – למדנו ארכו של משכן לעשרים קרשים, שהיו בצפון ובדרום מן המזרח למערב, שלשים אמה. גבהו, היינו החלל הפנימי, שהרי היריעות היו מעליהם, וא"כ כלפי חוץ היה גבוה טפי. וכמש"כ להלן פסוק כג, למדנו ארכו כו', והיינו דמכפנים היה רחבו י', ט' טפחים של ו' קרשים, ועוד ב' חצאי אמות של ב' קרשים שבזוית. וכן מבואר לקמן (פסוק לב) דהפרכת ארכה עשר אמות לרחבו של משכן, דע"כ היינו י' בחלל המשכן. וכן מבואר בשבת (צ"ח ע"ב) וברש"י שם.

(פ"ז 109' א) ועשית את המזבח וגו'. יל"ע מדוע לא נזכר צורת עשיית הכבש. ואין לומר דאינו כלי שרת, שהרי הוא היה כחלק מן המזבח, (עי' מש"כ לעיל כ, כג). גם יל"ע איך נשאוהו, הא לא היו לו בדים. ועי' טעמד"ק, דבאמת אין דינים לצורת וגודל הכבש, וכן אין מעכב ממה לעשותו. והעיקר הוא שלא לעלות במעלות על המזבח,